

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 3.10.2008
COM(2008) 636 окончателен

2008/0192 (COD)

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

**за прилагане на принципа на равно третиране на мъжете и жените, които
извършват дейности в качеството на самостоятелно заети лица, и за отмяна на
Директива 86/613/ЕИО**

{SEC(2008)2592}
{SEC(2008)2593}

(представено от Комисията)

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

1. КОНТЕКСТ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

Основания и цели на предложението

Целта на настоящото предложение е да се промени законовата рамка на Общността в частта, която се отнася до прилагането на принципа за равно третиране на жените и мъжете по отношение на самостоятелно заетите лица и техните съпрузи. Настоящото предложение отменя Директива 86/613/ЕИО¹ и се прилага по отношение на аспектите, които не са обхванати от директиви 2006/54/ЕО, 2004/113/ЕО и 79/7/ЕИО, с цел по-ефективно прилагане на принципа на равното третиране на жените и мъжете, които упражняват дейност като самостоятелно заети лица, или помагат за упражняването на такава дейност.

Комисията оповести преразглеждане на Директива 86/613/ЕИО в своята работна програма за законодателната дейност през 2008 г. (предварително планиране за 2008 г., рубрика 2008/EMPL/021).

Общ контекст

В своя доклад² за прилагането на Директива 86/613/ЕИО Комисията стигна до заключението, че практическите резултати от прилагането на директивата „не са напълно задоволителни, като се съпоставят с първоначалната цел на директивата, а именно общо подобряване на статута на помагачите съпрузи“.

За да подобри управлението на политиките за равенство между половете, Комисията оповести в Пътната карта за равенството между жените и мъжете³, че „ще преразгледа съществуващото законодателство на ЕС за равенство между половете, което не е включено в програмата за внасяне на поправки от 2005 г. с цел то да бъде актуализирано, модернизирано и преработено, където е необходимо.“ Директива 86/613/ЕИО не беше включена в програмата за преработване.

През декември 2007 г.⁴ Съветът се обърна към Комисията с призив да „прецени необходимостта от преразглеждане, ако се налага, на Директива 86/613/ЕИО на Съвета, за да се гарантират правата, свързани с отпуските по майчинство и бащинство на самостоятелно заетите лица и на техните помагачи съпрузи.

¹ Директива 86/613/ЕИО на Съвета от 11 декември 1986 г. за прилагане принципа на равното третиране на мъжете и жените, които извършват дейности в качеството на самостоятелно заети лица, включително и в сектора на земеделието, както и за закрила на самостоятелно заетите жени по време на бременност и майчинство (ОВ L 359, 19.12.1986 г., стр. 56).

² Доклад от Комисията за прилагането на Директивата на Съвета от 11 декември 1986 година за прилагане принципа на равното третиране на мъжете и жените, които извършват дейности в качеството на самостоятелно заети лица, включително и в сектора на земеделието, както и за закрила на самостоятелно заетите жени по време на бременност и майчинство - COM(94) 163.

³ Съобщение на Комисията до Съвета, Европейския парламент, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — „Пътна карта за равенството между жените и мъжете“, документ COM(2006) 92.

⁴ 4 декември 2007 г. (документ SOC 385).

Европейският парламент последователно е приканвал Комисията да преразгледа Директивата⁵, по-специално, за да се подобри положението на помагащите съпрузи в селското стопанство.

На Европейския съвет в Лисабон през 2000 г., определя стратегическата цел ЕС да се превърне в „най-конкурентната и динамична световна икономика, основана на знанието, която е способна на устойчив икономически растеж с повече и по-добри работни места и по-голямо социално единство“.

За да осъществи своята стратегическа цел – да насърчава създаването на повече и по-добри работни места и да предлага равни възможности за всички, Съюзът има нужда от разрастване на предприемачеството като цяло и по-специално от разпространението му сред жените. Тази необходимост бе потвърдена в съобщенията на Комисията „Мисли първо за малките“⁶ и „Обновена социална програма“⁷.

Съществуващи разпоредби в областта на предложението

Директива 86/613/ЕИО обхваща две различни категории лица — „самостоятелно заети лица“ и техните „помагащи съпрузи“). Двете категории лица имат различен правен статут.

В някои области по отношение на **самостоятелно заетите лица** са приложими други правни текстове, чрез които се осъществява прилагането на принципа на равното третиране на жените и мъжете. Дискриминацията въз основа на пола е забранена в областта на социалната сигурност и в други сектори на социалната закрила (Директива 79/7/ЕИО), при професионалните социалноосигурителни схеми (Директива 86/378/ЕИО), по отношение на условията за достъп до самостоятелна заетост (Директиви 2002/73/ЕО и 2006/54/ЕО) и по отношение на достъпа до стоки и услуги и предоставянето на стоки и услуги (Директива 2004/113/ЕО).

Що се отнася до „**помагащите съпрузи**“, единственият приложим на равнище ЕС правен текст е Директива 86/613/ЕИО.

През 1994 г. Комисията прие доклад⁸ за прилагането на Директива 86/613/ЕИО, в който се стига до заключението: „От чисто правна гледна точка, може да се твърди, че Директива 86/613/ЕИО е била прилагана в държавите-членки. Практическите резултати обаче не са напълно задоволителни, ако се съпоставят с първоначалната цел на директивата, а именно общо подобряване на положението на помагащите съпрузи“. В доклада се подчертава също така липсата на обща политика по отношение на положението на помагащите съпрузи и се подчертава, че с „оглед на признаването на труда на съпруга (...), единственият начин, по който би било възможно да се осъществи тази цел, е на съпруга да се дадат собствени социалноосигурителни права“.

⁵ Вж. последният доклад, приет от Европейския парламент на 12 март 2008 г. за положението на жените в селските райони на ЕС (2007/2117(INI), докладчик Christa Klass, A6-0031/2008.

⁶ COM (2008) 394.

⁷ COM (2008) 412.

⁸ Доклад от Комисията за изпълнението на Директива на Съвета от 11 декември 1986 година за прилагане принципа на равното третиране на мъжете и жените, които извършват дейности в качеството на самостоятелно заети лица, включително и в сектора на земеделието, както и за закрила на самостоятелно заетите жени по време на бременност и майчинство (COM(94) 163).

Съвместимост с други политики и цели на Съюза

Целта на настоящото предложение напълно съответства на политиките на ЕС и по-специално, на Лисабонската стратегия за растеж и заетост. Съгласно Договора за създаване на Европейската общност, Общността се стреми да отстранява неравенствата и във всичките си дейности да насърчава равенството между мъжете и жените. Равенството между половете е сърцевината на стратегията от Лисабон: предвид недостатъчния брой жени, които работят като самостоятелно заети лица, преодоляването на този проблем в областта на предприемачеството е от изключително значение, за да бъде реализирана целта на ЕС за участие на жените в заетостта.

2. КОНСУЛТАЦИИ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

Консултации

При подготовката на инициативата Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и равни възможности“ се допита до всички участници, които потенциално имат интереси в тази област – както онези, които биха могли да бъдат засегнати от инициативата, така и онези, които биха участвали в изпълнението ѝ.

В съответствие с това, Комисията проведе консултации с европейските социални партньори, с други заинтересовани страни, с държавите-членки и с Консултативния комитет за равни възможности на жените и мъжете.

Организациите, чието мнение бе потърсено, изразиха различни становища за преразглеждането на настоящата директива. Профсъюзите и организациите в селското стопанство се отнасят положително към изменението на директивата и осигуряването в по-голяма степен на равенството между половете за самостоятелно заетите лица и помагащите съпрузи.

Организацията, която представлява организациите от селското стопанство, подкрепя равните права за равни ангажименти за всички партньори в селскостопанската дейност. От друга страна, организациите, които представят МСП и работодателите от сектора, изразяват по-скоро загриженост за потенциалните разходи, свързани с възможните промени и са против всякакви промени, които биха довели до нарастване на вноските за социална сигурност.

Консултативният комитет за равни възможности на жените и мъжете (съставен от представители на държавите-членки, европейските социални партньори и НПО), който също бе сред консултираните, изказа становището, че директивата следва да бъде изменена, за да се даде ясен професионален статус на помагащите съпрузи, който предполага включване в схемите за социална сигурност, и да се осигури платен отпуск по майчинство/бащинство за самостоятелно заетите лица и за помагащите съпрузи.

Организацията „Европейско женско лоби“ подкрепя становището на Консултативния комитет за равни възможности. Конфедерацията на семейните организации в Европейския съюз (COFACE) упорито се бори за преразглеждане на Директива 86/613/ЕИО, с цел самостоятелно заетите жени да получат достатъчно продължителна отпуска по майчинство, която да им осигури правилно протичане на нормална бременност и физическо възстановяване след нормално раждане и да задължи

държавите-членки да признаят приноса на помагащите съпруги за семейния бизнес и да се гарантира, че те се ползват от същото ниво на социална закрила, като самостоятелно заетите лица.

Позицията на държавите-членки също далеч не е единна, като някои от тях се обявяват за подобряване на законовата рамка на ЕС, докато други не виждат необходимост да се преразглежда националното законодателство по въпроси, обхванати от директивата и от законовата рамка на ЕС.

Комисията взе под внимание, доколкото бе възможно, изложените в хода на консултациите позиции, като сведе своята намеса до абсолютно необходимото за прилагането на принципа на равно третиране и като внимателно прецени разходите и ползите от различните варианти на политиката.

Събиране и използване на експертни становища

С оглед на необходимостта от преразглеждане на Директива 86/613/ЕИО, Комисията поиска от мрежата от независими юридически експерти по въпросите на прилагането на общностното право към равното третиране на жените и мъжете да изготви доклад за прилагането на директивата, за непълнотите и слабостите в нея и за начините директивата да бъде подобрена⁹.

Бе поръчано изследване¹⁰, с което да се направи преглед на положението в държавите-членки и да се оценят разходите и ползите от различните варианти на политиката.

Бяха широко използвани и други изследвания, по-специално *„Добри практики в социалната закрила на нови предприемачи и помагащи партньори и отражението им върху създаването на предприятия“*¹¹.

Оценка на въздействието

Целта на доклада за оценка на въздействието е да се определи дали би било полезно преразглеждането на Директива 86/613/ЕИО, като се имат предвид нейните цели, които се състоят главно в подобряване на прилагането на принципа на равно третиране на жените и мъжете и в увеличаване на участието на жените в дейности, извършвани като самостоятелно заети лица.

Бяха определени три основни варианта по отношение на политиката: отказ от мерки, необвързващи мерки и изменение на Директива 86/613/ЕИО.

След това в доклада се оценява въздействието от избора на всеки от трите варианта. Във връзка с това, вариантът за изменението на директивата бе разделен на други четири варианта (които не се изключват взаимно):

– подобряване на закрилата в случай на майчинство

⁹ Проучването е достъпно на интернет-страница:
http://ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/legislation/report_draft2.pdf.

¹⁰ Все още не е достъпно в интернет.

¹¹ Това изследване е достъпно на: http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-studies/documents/social_protection_final_report_en.pdf.

- предлагане на възможност за отпуск за полагане на грижи за член от семейството
- признаване на приноса на помагащите съпрузи
- даване на националните органи по въпросите на равенството на правомощия в тази област

След анализ на въздействието на всеки от посочените варианти, в доклада се стига до заключението, че отказът да се предприемат нови мерки на равнище ЕС би довел до това никоя от целите да не бъде постигната. Според друго заключение от доклада, прилагането на необвързващите мерки следва да продължи и да бъде доразвито, но изменението на директивата няма алтернатива. Преразглеждането на директивата бе сметнато за единствената възможност, която би позволила постигането на целите.

Що се отнася до разходите, в доклада за оценка на въздействието се стига до заключението, че за 8 държави-членки, които още не са разрешили отпуск по майчинство на самостоятелно заетите жени, разходите, свързани с варианта такъв отпуск да бъде разрешен, са ниски. Прилагането на тази възможност не би донесло нито печалба, нито загуби на системата за социална сигурност, ако то се плаща от самите самостоятелно заети лица. В този случай, максималното увеличаване на вноските за системите за социална сигурност би останало ниско (от 0,05 % за Латвия до 1,75 % за България). На практика, финансирането на системите за социална сигурност идва от различни източници (вноски от самостоятелно заетите лица и данъчно облагане) и поради това разходите биха били поделени между държавите-членки и самостоятелно заетите лица.

Във всеки случай, финансовото отражение на мярката може също така да бъде намалено като се остави на самостоятелно заетите жени изборът дали да ползват (или да не ползват) отпуск по майчинство.

Що се отнася до варианта помагащите съпрузи да бъдат осигурявани на същото равнище на закрила, от каквото се ползват и самостоятелно заетите лица, разходите за схемите за социална сигурност биха били неутрални поне в два случая: ако те бъдат изцяло прехвърлени на самостоятелно заетите лица чрез пропорционално увеличаване на техните вноски или ако държавите-членки изберат да наложат разпределяне на ползите и вноските в рамките на семейния бизнес, което да отразява съответния принос на самостоятелно заетите лица и на помагащите съпрузи за семейния бизнес. В последния случай, мярката би могла да бъде неутрална по отношение на разходите и вноските за схемата за социална сигурност.

Във всеки случай, финансовото отражение на мярката може също така да бъде намалено като се остави на помагащите съпрузи изборът дали да ползват (или да не ползват) схемата за социална сигурност, приложима към самостоятелно заетите лица.

В доклада се стигна до извода, че вариантът, който в най-голяма степен отговаря на постигането на целите, е предложение за изменение на Директива 86/613/ЕИО. Като се вземат предвид разходите за различните варианти за държавите-членки и за самостоятелно заетите лица, предпочитаният подход включва:

- осигуряване на възможност за период на отпуск по майчинство за самостоятелно заетите жени,

- признаване на приноса на помагащите съпрузи за семейния бизнес като им се предостави възможността да ползват социална закрила еквивалентна на техните самостоятелно заети партньори, и
- даване на националните органи по въпросите на равенството на правомощия в случаите на дискриминация.

3. ПРАВЕН АСПЕКТ

Правно основание

Член 119 от учредителния договор от Рим не се прилага към самостоятелно заетите лица. Това положение се промени след влизането в сила на договора от Амстердам. Новият параграф 3 от член 141 от Договора за ЕО сега се прилага към „областта на заетостта и труда“ и поради това обхваща и самостоятелно заетите лица.

Поради това ограничение в обхвата на член 119 от Договора от Рим, Директива 86/613/ЕИО беше приета въз основа на член 100 и член 235, две „остатъчни“ правни основания, които дават възможност на Съвета да приема директиви за сближаване на онези законови разпоредби на държавите-членки, които пряко влияят на създаването на общия пазар или когато е доказано, че е необходимо действие от страна на Общността, за да бъде постигната някоя от целите на Общността, а Договорът не предвижда необходимите правомощия.

Настоящото предложение обаче може да бъде основано на конкретно правно основание, а именно на член 141 от Договора за ЕО.

Субсидиарност и пропорционалност

Член 2 от Договора за ЕО постановява, че насърчаването на равенството между жените и мъжете е част от задачите на Европейската общност.

Слабото участие на жените в дейности, осигуряващи самостоятелна заетост, е проява на неравенството между половете: жените не са равни на мъжете в смисъл, че семейните отговорности изглежда имат негативно отражение върху участието на жените в предприемаческите дейности.

Що се отнася до помагащите съпрузи, необхващането им от страна на схемите на социалната сигурност и непризнаването на приноса им за семейния бизнес дава на някои предприятия несправедливо конкурентно предимство, така че настоящата инициатива би могла да осигури справедливи и еднакви за всички условия в Европа.

ЕС вече разполага с Директива 86/613/ЕИО, която обхваща областите, засегнати от настоящото предложение. Единственият начин да се гарантират справедливи и еднакви условия за всички в Европа е правен инструмент на равнище ЕС. Големите различия в националните законодателства, по-специално по отношение на статута на помагащите съпрузи, биха могли да доведат до несправедливо конкурентно предимство на предприятия там, където нивото на закрила е по-ниско или не съществува.

Обхватът на настоящото предложение не е по-широк, отколкото е необходимо, за да се осигури осъществяване на целта на инициативата

Предложената директива е инструмент, който съдържа минимални изисквания и определя основни минимални стандарти, като същевременно дава възможност на онези държави-членки, които желаят да приемат по-широки по обхват мерки, да го направят. По-конкретно, в директивата няма изискване всички помагащи съпрузи да се ползват от същата социална закрила като самостоятелно заетите лица, но помагащите съпрузи да могат **по свое искане** да ползват равнище на закрила най-малко равно на онова, което ползват самостоятелно заетите лица. Държавите-членки ще продължат да бъдат компетентни да определят размера на вноските, както и всички разпоредби по отношение на обезщетенията и плащанията, при условие, че са спазени минималните предписания на настоящата директива.

Настоящото предложение следователно зачита принципите на субсидиарност и пропорционалност, тъй като то се предприема на съответното равнище и не надхвърля рамките на онова, което е абсолютно необходимо на равнище ЕС, за да бъдат постигнати определените за инициативата цели.

Избор на инструмент

Тъй като целта е да бъде заменена съществуваща директива, най-подходящият правен акт за това е директива.

Освен това, във всички случаи директивата е подходящият инструмент, който гарантира съгласувано минимално равнище на закрила във всички държави-членки, като дава възможност на всяка държава-членка да взема решение за това кой е най-добрият начин за прилагане на правилата.

Таблица на съответствието

Държавите-членки трябва да съобщят на Комисията текста на националните разпоредби за транспониране на директивата, както и таблица на съответствие между тези разпоредби и директивата.

Европейско икономическо пространство

Настоящият текст е от значение за Европейското икономическо пространство, като директивата ще се прилага за държавите извън ЕС, членки на Европейското икономическо пространство, след решение на Смесения комитет на ЕИП.

4. ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ БЮДЖЕТА

Предложението няма никакви последици за бюджета на Общността.

5. ПОДРОБНО ОБЯСНЕНИЕ НА ОТДЕЛНИТЕ РАЗПОРЕДБИ

Член 1:

Член 1, параграф 1 е еквивалентен на член 1 от Директива 86/613/ЕИО. В него се определя целта на директивата, т.е., да се приложи принципът на равно третиране на жените и мъжете, които извършват дейност в качеството на самостоятелно заети лица. Директивата обхваща само онези аспекти, които не са обхванати от директиви 2006/54/ЕО и 79/7/ЕИО.

Член 1, параграф 2 определя обхвата на директивата. Той е еднакъв с определения в Член 2 от Директива 86/613/ЕИО: самостоятелно заетите лица и помагащите съпрузи.

Член 1, параграф 3 пояснява, че настоящата директива не обхваща въпросите, уредени с Директива 2004/113/ЕО относно прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените по отношение на достъпа до стоки и услуги и предоставянето на стоки и услуги. По-специално, член 5 от Директива 2004/113/ЕО остава приложим към договорите за застраховане и свързаните с тях финансови услуги.

Член 2:

В член 2 са събрани определенията на термините, използвани в директивата. Определенията за „самостоятелно заети лица“ и за „помагащи съпрузи“ са взети от член 2 от Директива 86/613/ЕИО. Определението за „помагащи съпрузи“ се изменя: Добавят се думите „помагач“ или „партньори, съжителстващи на семейни начала“. С изменението се цели да се обхванат всички лица, които са признати за „партньори, съжителстващи на семейни начала“ от националното законодателство и които редовно участват в дейностите, свързани със семейния бизнес, без да има значение семейното положение. За да бъде избягнато двусмислието, „партньор“ е заменено с „партньор в бизнеса“.

Определенията за „пряка дискриминация“, „непряка дискриминация“, „тормоз“, „сексуален тормоз“ са изведени от съществуващото общностно право и по нищо не се отличават от договорените по-рано подходи. Понятията за пряка и непряка дискриминация, за основан на пола тормоз и за сексуален тормоз са идентични *mutatis mutandis* на онези, които се съдържат в директиви 2000/43/ЕО, 2000/78/ЕО, 2002/73/ЕО, 2004/113/ЕО и 2006/54/ЕО.

Тормозът, основан на пола и сексуалният тормоз не възникват само на работното място, но и в други области от живота на дадено лице, включително и в контекста на самостоятелната заетост. Както в директиви 76/207/ЕИО и 2006/54/ЕО тези две понятия се определят поотделно, тъй като те се отнасят до различни явления. Тормозът, основан на пола, се изразява в неблагоприятно третиране на лице във връзка с неговия пол, въпреки че не е необходимо този тормоз може и да не бъде от сексуален характер. Сексуалният тормоз се изразява в нежелано физическо, словесно или несловесно поведение от сексуален характер.

Член 3:

В член 3, параграф 1 се определя смисълът на принципа за равно третиране за целта на настоящата директива. Този член се ръководи от членове 3 и 4 от Директива 86/613/ЕИО. Тази разпоредба забранява всякаква пряка или непряка дискриминация във връзка със създаването, оборудването или разширяването на предприятие или започването на всякаква друга форма на самостоятелна заетост.

Член 3, параграф 2 пояснява, че двете форми на тормоз се считат за дискриминация, основана на пола, и поради това са забранени.

Член 3, параграф 3 посочва, че нареждането да се дискриминират лица се счита за дискриминация. Подобна разпоредба, основана на член 13 от Договора за ЕО, вече съществува в директиви 2000/43/ЕО и 2000/78/ЕО, както и в Директива 2006/54/ЕО,

основана на член 141, параграф 3 от Договора за ЕО и за прилагането на принципа на равно третиране на мъжете и жените по отношение на достъпа до заетост, професионално обучение и повишаване, и условията на труд.

Член 4:

Тази разпоредба се отнася до мерките за насърчаване. Като се следва образеца на съществуващите директиви и по-специално на Директива 2004/113/ЕО, в този член се потвърждава, че държавите-членки могат да продължават да прилагат или да приемат специфични мерки, насочени към компенсирането на неравностойното положение на лицата от двата пола в областта, обхваната от директивата. Трябва да се докаже, че подобни мерки са необходими, те трябва да бъдат насочени към преодоляване на специфично затруднение и да бъдат ограничени по време, като не остават в сила по-дълго от необходимото за справяне с идентифицирания проблем. Например, жените традиционно срещат повече проблеми, отколкото мъжете, при създаване на предприятие, което се дължи на редица фактори, включващи трудности при набирането на рисков капитал и осигуряването на подкрепа за разработването на идеи за бизнес. Въпреки че е вероятно прилагането на принципа за равно третиране да помогне в подобна ситуация, малко вероятно е то да бъде достатъчно за преодоляване на неблагоприятното положение, в което се намират жените в тази област. Комисията счита, че не бива с настоящата директива да се отменя възможността за въвеждане на мерки за преодоляване на неравенството между половете в областта на предприемачеството в държавите-членки, и че поради това следва да се разреши на държавите-членки да въведат тази дерогация от принципа за равно третиране. Разбира се, в съответствие със съдебната практика на Съда по въпросите на мерките за насърчаване, тези мерки не бива в крайна сметка да водят до автоматично и безусловно даване на предимство на жените в случаите, когато жени и мъже имат еднаква квалификация.

Член 5:

Член 5 е сходен с член 5 от Директива 86/613/ЕИО. Главната промяна е вмъкването на думите „или партньори, съжителстващи на семейни начала“, за да се поясни, че са обхванати лицата, които са признати от националното законодателство за „партньори, съжителстващи на семейни начала“ със самостоятелно заетите лица, независимо от семейното положение.

Член 6:

Член 6 е сходен с член 6 от Директива 86/613/ЕИО. В новата разпоредба се постановява, че помагащите съпрузи трябва да могат по свое искане да се ползват от равнище на закрила най-малко равно на онова, от което се ползват самостоятелно заетите лица. В нея не се постановява, че самостоятелно заетите лица трябва да бъдат обхванати от някаква конкретна система за социална сигурност. С нея просто се обявява за задължително помагащите съпрузи да могат, ако решат, да се присъединят към същата схема за социална закрила, която е приложима към самостоятелно заетото лице. Според този член решението за присъединяване следва да бъде взето от помагащите съпрузи, докато от държави-членки се изисква само да направят това решение възможно. Държавите-членки ще продължат да бъдат компетентни да определят размера на вноските, както и всички разпоредби по отношение на

обезщетенията и плащанията, при условие, че са спазени минималните предписания на настоящата директива.

Член 7:

Член 7 значително изменя член 8 от Директива 86/613/ЕИО. Съгласно последния в настоящия му вид, държавите-членки следва да проучат дали и при какви условия самостоятелно заетите жени и съпругите на самостоятелно заетите мъже могат по време на прекъсването на професионалната си дейност поради бременност или майчинство да имат достъп до услуги, осигуряващи временното им заместване или да имат право на парични обезщетения в рамките на схемата за социална сигурност или на каквато и да е друга система за социална закрила.

Член 7, параграф 1 постановява, че самостоятелно заетите жени и помагащите съпруги следва да имат право, по тяхно искане, на отпуск по майчинство, както е определено в Директива 92/85/ЕИО.

Съгласно член 7, параграфи 2 и 3, обезщетението за такъв отпуск по майчинство следва да бъде най-малко равностойно на обезщетението за отпуск по болест, което може да бъде ограничено до максимален размер, определен от националното законодателство. Ако засегнатото лице не може да ползва обезщетение по болест, плащането следва да бъде еквивалентно на подходяща помощ, определена на национално равнище.

С цел да се вземат предвид особеностите на самостоятелната заетост, в член 7, параграф 4 на самостоятелно заетите жени се предоставя право на избор, в рамките на възможното, между услуги по временно заместване и финансова помощ. Това би дало на самостоятелно заетите жени възможност да ползват своя отпуск по майчинство и, благодарение на временното заместване, да продължат своята професионална дейност.

Член 8:

Член 8 се отнася до защитата на правата, които дават възможност да се осигури изпълняването на предвидените в директивата задължения. По-специално, с този член на лицата, които смятат, че са били жертва на дискриминация, се дава възможност да прибегнат до административни и/или съдебни процедури, за да постигнат зачитане на правото си на равно третиране.

Правото на правна защита е допълнително подсилено чрез възможността да бъде разрешено на организации да упражняват това право от името на жертвата.

Член 9:

В член 9 става дума за компенсации и обезщетение. От държавите-членки се изисква да гарантират, че в националното законодателство съществува разпоредба за реална и ефективна компенсация или обезщетение, както е в съществуващите директиви, основани на членове 13 и 141 от Договора за ЕО.

Член 10:

С член 10 от държавите-членки се изисква да определят национални органи за насърчаване на равното третиране в областите, обхванати от директивата. В него се

възпроизвеждат сходните разпоредби от директиви 2000/43/ЕО, 2002/73/ЕО, 2004/113/ЕО и 2006/54/ЕО.

С него се определя рамка по отношение на националните органи, които трябва да действат независимо с оглед на насърчаването на прилагането на принципа на равно третиране. Държавите-членки могат да решат, че подобни органи трябва да бъдат същите както онези, които са предвидени по силата на Директива 2002/73/ЕО на Съвета – и следователно сега на Директива 2006/54/ЕО – за пазара на труда и/или в Директива 2004/113/ЕО за достъпа до стоки и услуги. Държавите-членки са свободни да предвиждат създаването на тези органи на национално или на местно равнище, при условие, че цялата им територия е обхваната от тези разпоредби.

Предложението за директива предвижда известен брой изисквания за тези органи в държавите-членки, в съответствие с разпоредбите, които вече са приети в упоменатите по-горе директиви.

Член 11:

Член 11 е стандартна разпоредба относно необходимостта от прозрачност и от осигуряване на информация за разпоредбите в областта, обхваната от директивата, така че тя да достига до лицата, за които е предназначена.

Член 12:

Тази разпоредба е стандартна клауза, която постановява, че транспонирането на Директивата в националното законодателство не може да бъде претекст за намаляване на равнището на закрила, което вече е съществува в националното законодателство и в обхванатите от директивата области.

Член 13:

Тази разпоредба определя процедури за наблюдение и докладване за прилагането на принципа на равното третиране. Процедурите за докладване изискват от държавите-членки да докладват на Комисията [6 години след приемането ѝ], а Комисията да докладва на Европейския парламент и на Съвета една година по-късно.

По този начин въздействието на директивата ще бъде старателно оценено и своевременно ще бъдат предложени всякакви необходими корекции на правната рамка.

Член 14:

Настоящата разпоредба определя също така процедурите за прилагане на директивата. Комисията предлага държавите-членки да имат по принцип две години да транспонират директивата в националните законодателства и [две] допълнителни години, за да приведат националните си законодателства в съответствие с член 6 за подпомагащите съпрузи.

В съответствие с наскоро приетата практика, с настоящия член от държавите-членки се изисква да съобщят на Комисията текста на националните си разпоредби, транспониращи директивата, заедно с таблица на съответствието между тези разпоредби и директивата.

Член 15:

Настоящата разпоредба отменя Директива 86/613/ЕИО от датата, определена в член 13 за започване на прилагането на директивата от държавите-членки.

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

за прилагане на принципа на равно третиране на мъжете и жените, които извършват дейности в качеството на самостоятелно заети лица, и за отмяна на Директива 86/613/ЕИО

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за създаване на Европейската общност, и по-специално член 141, параграф 3 от него,

като взеха предвид предложението на Комисията¹²,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет¹³,

като взеха предвид становището на Комитета на регионите¹⁴,

в съответствие с процедурата, предвидена в член 251 от Договора,

като имат предвид, че:

- (1) Директива 86/613/ЕИО на Съвета от 11 декември 1986 г. за прилагане принципа на равното третиране на мъжете и жените, извършващи дейности в качеството на самостоятелно заети лица, включително и в сектора на земеделието, както и за закрила на самостоятелно заетите жени по време на бременност и майчинство¹⁵, гарантира прилагането в държавите-членки на принципа за равно третиране на мъжете и жените, които извършват дейности в качеството на самостоятелно заети лица или съдействат за изпълнението на такива дейности. Директива 86/613/ЕИО не беше много ефективна по отношение на самостоятелно заетите лица и помагачите им съпрузи и нейният обхват следва да бъде преразгледан, тъй като случаи на основана на пола дискриминация и на тормоз се наблюдават и в области, които са извън сферата на наемния труд. От съображения за яснота Директива 86/613/ЕИО следва да бъде заменена с настоящата директива.
- (2) За да подобри управлението на политиките за равенство между половете, Комисията оповести в *Пътната карта за равенство между жените и мъжете*¹⁶, че ще преразгледа съществуващото законодателство на ЕС за

¹² ОВ С, стр.

¹³ ОВ С, стр.

¹⁴ ОВ С, стр.

¹⁵ ОВ L 359, 19.12.1986 г., стр. 56.

¹⁶ COM(2006) 92.

равенство между половете, което не е включено в програмата за внасяне на поправки от 2005 г., с цел то да бъде актуализирано, модернизирано и преработено, където е необходимо. Директива 86/613/ЕИО не беше включена в програмата за внасяне на поправки.

- (3) В заключенията на Съвета „Равностойна роля на жените и мъжете по отношение на заетостта, растежа и социалното единство“¹⁷, Съветът призовава Комисията да прецени необходимостта от преразглеждане, ако се налага, на Директива 86/613/ЕИО, за да може самостоятелно заетите лица и помагащите съпрузи да получат права във връзка с майчинството и бащинството .
- (4) Европейският парламент последователно е приканвал Комисията да преразгледа Директива 86/613/ЕИО, по-специално, за да се подобри положението на помагащите съпрузи в селското стопанство.
- (5) В съобщението „Обновена социална програма: възможности, достъп и солидарност в Европа на 21 век“¹⁸, Комисията потвърждава необходимостта от предприемане на действие по отношение на неравнопоставеността между половете в областта на предприемачеството, както и от подобряване на съвместяването на личния и професионалния живот.
- (6) Вече съществуват редица действащи правни инструменти за прилагането на принципа на равно третиране, които обхващат дейностите на самостоятелно заетите лица, и по-специално Директива 79/7/ЕИО на Съвета относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване¹⁹ и Директива 2006/54/ЕИО на Европейския парламент и на Съвета за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите (преработена)²⁰. Поради това настоящата директива следва да не се прилага в областите, които вече са обхванати от другите директиви.
- (7) Настоящата директива следва да се прилага за самостоятелно заетите лица и помагащите съпрузи, тъй като както едните, така и другите участват в осъществяването на стопанските дейности.
- (8) Директивата следва да не се прилага за въпроси, които обхващат други директиви за прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените, а именно Директива 2004/113/ЕО. По-специално, продължава да се прилага член 5 от Директива 2004/113/ЕО по отношение на осигурителните услуги и свързаните с тях финансови услуги.
- (9) За да бъде предотвратена дискриминацията, основана на пола, настоящата директива се прилага както за пряката, така и за непряката дискриминация. Тормозът и сексуалният тормоз следва да се считат за дискриминация и поради тази причина следва да бъдат забранени.

¹⁷ 4 декември 2007 г. (документ SOC 385).

¹⁸ COM(2008) 412.

¹⁹ ОВ L 6, 10.1.1979 г., стр. 24.

²⁰ ОВ L 204, 26.7.2006 г., стр. 23.

- (10) Съгласно член 141, параграф 4 от Договора всяка държава-членка да запази или да приеме мерки, предвиждащи специфични придобивки за улеснение на упражняването на професионална дейност от недостатъчно представения пол или да предотврати или да компенсира неизгоди в професионалната кариера. По принцип мерките за постигане на практическо равенство не следва да бъдат възприемани като нарушение на правния принцип за равно третиране на жените и мъжете.
- (11) При самостоятелната заетост прилагането на принципа на равно третиране означава недопускане на дискриминация във връзка със създаването, оборудването или разширяването на предприятие или всякаква друга форма на самостоятелна заетост.
- (12) Необходимо е да се гарантира, че няма дискриминация, основана на брачното или семейното положение че по отношение на условията за създаване на дружество от съпрузи или от партньори на семейни начала, когато те са законни по силата на националното законодателство.
- (13) Предвид приноса им за семейния бизнес, помагащите съпрузи, при искане от тяхна страна, следва да разполагат с възможността да ползват равнище на закрила най-малко равно на онова, от което се ползват самостоятелно заетите лица, при същите условия като приложимите за самостоятелно заетите лица, особено по отношение на осигурителните вноски. От държавите-членки следва да бъде изискано да предприемат необходимите мерки, за да бъде възможен посочения избор. При всички положения, равнището на закрила на самостоятелно заетите лица и помагащите съпрузи може да съответства на степента на тяхното участие в дейностите, които са част от семейния бизнес.
- (14) Икономическата и физическата уязвимост на бременните самостоятелно заети жени и подпомагащи съпрузи изисква необходимостта да им бъдат предоставени права за ползване на отпуск по майчинство, от който една част следва да се счита за задължителна. Държавите-членки продължат да бъдат компетентни за определяне на размера на вноските, както и на всички разпоредби по отношение на обезщетенията и плащанията, при условие че са спазени минималните предписания на настоящата директива. За да се вземе под внимание особеното положение, в което се намират самостоятелно заетите жени и подпомагащите съпрузи, следва да им бъде предоставена възможността да направят окончателния избор за това дали да се възползват, или не, от отпуск по майчинство.
- (15) За да се отрази спецификата на самостоятелната заетост, самостоятелно заетите жени и подпомагащите съпрузи следва да разполагат, в рамките на възможното, с правото на избор между финансово обезщетение и временно заместване за периода, през който ползват отпуск по майчинство.
- (16) Повишаването на ефикасността на системите за социална закрила, по-специално чрез подобряване на стимулирането, по-добро администриране и оценяване и чрез определяне на приоритети в програмите за разходи, стана особено важно за осигуряването на дългосрочната финансова стабилност на европейските модели за социална сигурност. При определянето на мерките, необходими за прилагането на настоящата директива, държавите-членки следва да обърнат

специално внимание на подобряването и гарантирането на качеството и на дългосрочната устойчивост на своите системи за социална закрила.

- (17) Лица, които са били обект на дискриминация, основана на пола, следва да разполагат с адекватни средства за правна защита. С цел да се предостави по-ефективна защита, сдружения, организации и други правни образувания, също трябва да имат правото да участват в процесуални действия, както е определено от държавите-членки, както от името на жертвата, така и в нейна подкрепа, без да се накърняват националните процесуални правила за представителство и защита пред съдилищата.
- (18) Защитата от дискриминацията, основана на пола, следва да бъде подкрепена във всяка държава-членка от един или няколко органа с нужната компетенция за анализиране на тези проблеми, за проучване на възможните решения и за осигуряване на конкретна помощ на жертвите. Посоченият орган или органи могат да бъде същият, който на национално равнище е натоварен със защитата на правата на човека, закрилата на правата на личността или прилагането на принципа на равно третиране. При упражняване на правомощията си и изпълнение на отговорностите си, произтичащи от настоящата директива, тези органи трябва да действат по начин, съвместим с Парижките принципи на Организацията на обединените нации, отнасящи се до статута и функционирането на националните институции за защита и насърчаване на правата на човека.
- (19) Тъй като целите на действието, което следва да се предприеме във всички държави-членки, по-специално осигуряването във всички държави-членки на висока степен на защита от дискриминация, не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите-членки и съответно могат да бъдат постигнати по-успешно на ниво Общност, Общността може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, определен в член 5 от Договора. В съответствие с принципа на пропорционалност, определен в същия член, настоящата директива не надхвърля необходимото за постигането на тези цели,

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

Член 1

Предмет и приложно поле

1. Настоящата директива определя рамка за прилагането в държавите-членки на принципа на равно третиране на мъжете и жените, които извършват дейност в качеството на самостоятелно заети лица или допринасят за извършването на подобна дейност, по отношение на аспектите, които не са покрити от Директиви 2006/54/ЕИО и 79/7/ЕИО.
2. Настоящата директива обхваща самостоятелно заетите лица и помагащите съпрузи.
3. Прилагането на принципа на равно третиране на мъжете и жените по отношение на достъпа до стоки и услуги и предоставянето на стоки и услуги продължава да се обхваща от Директива 2004/113/ЕО.

Член 2 **Определения**

1. За целите на настоящата Директива се прилагат следните определения:

- а) „самостоятелно заети лица“: всички лица, които развиват доходоносна дейност за своя сметка в съответствие с условията, предвидени в националното законодателство, включително и земеделските работници и лицата, упражняващи свободни професии;
- б) „помагащи съпрузи“: съпрузите или партньорите, съжителстващи на семейни начала със самостоятелно заетите лица, когато са признати от националното законодателство, които не са нито работници или служители, нито съдружници, а редовно и в съответствие с условията на националното законодателство участват в дейностите на самостоятелно заетото лице и изпълняват същите или помощни задачи.
- в) „пряка дискриминация“: „пряка дискриминация“: ситуация, при която едно лице е третирано поради своя пол по начин, по-неблагоприятен, отколкото този, по който е, е било или би било третирано друго лице при подобни обстоятелства
- г) „непряка дискриминация“: ситуация, при която привидно неутрална разпоредба, критерий или практика могат да бъдат особено неблагоприятни за лица от единия пол спрямо лица от другия пол, освен ако тази разпоредба, критерий или практика имат като обективно основание законова цел и ако средствата за постигане на тази цел са уместни и необходими;
- д) „тормоз“: ситуация, при която нежелано поведение, свързано с пола на дадено лице, има за цел или за резултат да накърни достойнството на дадено лице и да го постави в заплашващо, враждебно, унижително, оскърбително или обидно положение;
- е) „сексуален тормоз“: ситуация, при която нежелано поведение от сексуално естество, което е изразено физически, словесно или по несловесен начин, има за цел или за резултат да накърни достойнството на дадено лице и да го постави в заплашващо, враждебно, унижително, оскърбително или обидно положение.

Член 3 **Принцип на равното третиране**

1. Принципът на равното третиране означава, че не се допуска каквато и да е дискриминация, основана на пола, пряко или косвено, по-специално чрез позоваване на брачното или семейното положение, по-специално по отношение на създаването, оборудването и разширяването на предприятие или на започването или разширяването на каквато и да е друга форма на дейност, която се извършва в качеството на самостоятелно заето лице.
2. Тормозът и сексуалният тормоз се смятат за дискриминация, основана на пола, и поради това са забранени. Отхвърлянето или понасянето от едно лице на такова поведение не могат да се използват като основание при вземането на решение, което засяга това лице.
3. Нареджане да се дискриминират лица въз основа на пола се счита за дискриминация.

Член 4
Мерки за насърчаване

С оглед да се осигури пълно равенство между мъжете и жените на практика, принципът на равното третиране не е пречка държава-членка да запази или приеме специфични мерки, които имат за цел да предотвратят или да компенсират неизгода, свързана с пола.

Член 5
Създаване на дружество

Без да се засягат специфичните условия за достъп до определени дейности, които еднакво се прилагат и към двата пола, държавите-членки предприемат необходимите мерки за гарантиране на това, условията за създаване на дружество от съпрузи или партньори, съжителстващи на семейни начала, когато са признати от националното законодателство, да не са с по-ограничителен характер от условията за създаване на дружество с други лица.

Член 6
Социална закрила за помагащи съпрузи

Държавите-членки предприемат необходимите мерки да гарантират, че помагащите съпрузи могат по свое искане да се ползват поне от същото ниво на закрила като самостоятелно заетите лица и при същите условия като самостоятелно заетите лица.

Член 7
Отпуск по майчинство

1. Държавите-членки предприемат необходимите мерки да гарантират, че самостоятелно заетите жени и помагащите съпруги могат, по свое искане, да имат право на същия период на отпуск по майчинство, както е предвидено в Директива 92/85/ЕИО.

2. За да осигурят, че лицата, посочени в параграф 1, могат да упражняват правата си, които са им признати в този член, държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че тези лица получават адекватно обезщетение по време на отпуска си по майчинство.

3. Обезщетението, посочено в параграф 2, се счита за достатъчно, ако гарантира доход, най-малкото равностоеен на онзи, който съответното лице би получавало в случай на прекъсване на работа по здравословни причини или, ако не е приложимо, всякакво равностойно обезщетение, определено от националното законодателство, до евентуалния максимален размер, определен от националното законодателство.

4. Държавите-членки предприемат необходимите мерки да гарантират, че самостоятелно заетите жени и помагащите съпруги имат възможно най-голям достъп до услуги, които осигуряват временно заместване или до всякакви съществуващи национални социални услуги, като алтернатива на обезщетението, посочено в параграф 2.

Член 8

Защита на правата

1. Държавите-членки гарантират, че юридическите или административните процедури, включително, когато те считат за подходящо, и помирителните процедури, за привеждането в изпълнение на задълженията по настоящата директива, са достъпни за всички лица, които считат, че са претърпели загуби или щети вследствие на неприлагането спрямо тях на принципа за равно третиране, дори и след прекратяване на отношенията, относно които се твърди, че са имали дискриминационен характер.

2. Държавите-членки гарантират, че сдруженията, организациите и другите правни субекти, които съгласно критериите, определени от съответното национално законодателство, имат законен интерес да осигуряват спазването на разпоредбите на настоящата директива, могат от името или в подкрепа на жалбоподателя, или с негово/нейно съгласие да образуват всякакво съдебно или административно производство, предвидено за спазване на задълженията, произтичащи от настоящата директива.

3. Параграфи 1 и 2 се прилагат съобразно националните разпоредби относно сроковете за подаване на жалби, свързани с принципа за равно третиране.

Член 9

Компенсация или обезщетение

Държавите-членки въвеждат в съответните си национални правни системи мерките, необходими да гарантират действителна и ефективна компенсация или обезщетение съгласно определения от държавите-членки ред по отношение на загуба или щета, понесена от дадено лице вследствие на дискриминация по смисъла на настоящата директива, като такива компенсации или обезщетения са възпиращи и пропорционални на претърпяната загуба или щета. Такива компенсации или обезщетения не се ограничават от предварително определен максимален размер.

Член 10

Органи за равно третиране

1. Държавите-членки определят орган или органи за насърчаване, анализ, мониторинг и подпомагане на равното третиране без дискриминация, основана на пола, на всички лица и създават необходимата уредба за това. Тези органи могат да бъдат част от агенции, чиято задача е да защитават на национално ниво правата на човека или да закрилят правата на личността или да прилагат принципа на равното третиране.

2. Държавите-членки гарантират, че органите, посочени в параграф 1, имат следната мисия:

а) без да се накърняват правата на жертвите и сдруженията, организациите и останалите правни субекти, посочени в член 8, параграф 2, да осигуряват на жертвите на дискриминация независимо съдействие при започване на производство за дискриминация;

б) да извършват независими проучвания, свързани с проява на дискриминация;

в) да публикуват независими доклади и да изказват препоръки по всички въпроси, свързани с този вид дискриминация.

Член 11

Разпространяване на информация

Държавите-членки следят приетите разпоредби в приложение на настоящата директива, както и онези, които вече са в сила в тази област, да бъдат доведени до знанието на заинтересованите лица чрез всички подходящи средства и за цялата им територия.

Член 12

Равнище на закрила

Прилагането на настоящата директива при никакви обстоятелства не представлява основание за намаляване на равнището на защита срещу дискриминация, което вече е постигнато от държавите-членки в областите, уредени от настоящата директива.

Член 13

Доклади

1. Държавите-членки съобщават на Комисията всякаква налична информация относно прилагането на настоящата директива най-късно до [6 години след приемането ѝ].

Комисията съставя обобщителен доклад, който се предава на Европейския парламент и на Съвета най-късно до [7 години след приемането ѝ]. Ако е уместно, тези доклади се придружават от предложения за изменения на настоящата директива.

2. Докладът на Комисията взема предвид гледната точка на заинтересованите лица.

Член 14

Прилагане

1. Държавите-членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива, не по-късно от [2 години]. Те незабавно съобщават на Комисията текста на тези разпоредби и прилагат таблица за съответствието между разпоредбите и настоящата директива.

Когато държавите-членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или позоваването се извършва при официалното им публикуване. Условието и редът на позоваване се определят от държавите-членки.

2. За да вземат предвид специалните условия, държавите-членки могат при необходимост да разполагат с допълнителен период от [2 години] за съобразяване с член 6.

3. Държавите-членки съобщават на Комисията текста на основните разпоредби от националното си законодателство, които те приемат в областта, обхваната с настоящата директива.

Член 15

Отмяна

От [краен срок за прилагане], Директива 86/613/ЕИО се отменя.

Член 16

Влизане в сила

Настоящата директива влиза сила след двадесетия ден от публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Член 17

Адресати

Адресати на настоящата директива са държавите-членки.

Съставено в Брюксел на [...] година

За Европейския парламент

За Съвета

Председател

Председател